

Polnoje sobranije sočinij zapreščeh ruskij cenzuroj L. N. Tolstago. Izdanje „Svobodnago Slova“. — Od ruske cenzure zabranjene spise L. N. Tolstega je izdal A. Čertkov v Londonu. Sicer je bil izdal že prej v prevodih razne krajše spise zabranjene vsebine, zdaj pa je uredil popolno rusko izdajo. V teh spisih se bori Tolstoj proti pravoslavni cerkvi, proti ruski državi in proti vsemu obstoječemu družabnemu redu, katerega dolži najhujših krivic. V spisu „Vstupljenje k kritikê dogmatičeskago bogoslovija i izslêdovanju hristijanskago učenja (ispovêd)“ popisuje, kako se je odvrnil od pravoslovja k svojim sedanjim verskim nazorom. „Kritika dogmatičeskago bogoslovija“ izkuša dokazati protislovja v krščanskih dogmah; Tolstoj jako zaničljivo govori o ruski državni cerkvi in o pravoslovju. „V čem moja vëra?“ razlaga „pravo“ krščanstvo. V božanstvo Kristusovo ne veruje, le njegovi moralni nauki so mu sveti. „Jaz verujem v Kristusov nauk“, pravi Tolstoj, „to je moja vera. Vem, da je moja sreča na svetu mogoča le tedaj, če bodo vsi ljudje izpolnovali Kristusov nauk.“ — „Tak čto že nam dêlat?“ Pod tem vprašanjem so združeni trije že prej objavljeni spisi „Kakova moja žizn“, „Denjgi“ (denar) in „Tak čto že nam dêlat?“ Tolstoj nastopa proti osebni lastnini, proti vsem modernim družabnim uredbam in zagovarja uprav anarhične ideje. „O žizni“ razlaga njegovo fantastično svetovno naziranje, ki je čisto panteistično. „Statji“ so zbirka krajših leposlovnih načrtov paraboličnega značaja. S. P.

IZ DRUGIH KNJIŽEVNOSTI.

Das Laibacher Moor, das grösste und interessanteste Moor Österreichs in naturwissenschaftlicher, kulturtechnischer und landwirtschaftlicher Beziehung. Von Dr. Ernst Kramer, Direktor der landwirtschaftlich-chemischen Versuchsstation für Krain in Laibach. Mit drei Karten und 43 Abbildungen. Laibach 1905. Str. 205. — Dr. Kramer je podal s to knjigo res strokovnjaško delo, vredno vse pozornosti. Razpravi o geoloških razmerah je pridejan natančen geološki zemljevid. Gospod pisatelj govori o vsaki formaciji posebej, posebno o barskih tleh, ter o postanku in lastnostih šote. Predzgodovinska dôba je pojasnjena s podobami mnogoštevilnih izkopin, potem sledé poročila iz zgodovinske dôbe. Posebno natančno so preiskane barske vode, od katerih podaje gospod pisatelj tudi kemične analize. Vremenske in hidrološke razmere so

pregledno sestavljene v tabelah. Obširen je zapisnik barskega rastlinstva. Zanimivi so razni projekti za osuševanje ljubljanskega barja, ki so se začeli z Gruberjevim kanalom, in popis šote in njene rabljivosti. Hauer je leta 1874. cenil množino šote na ljubljanskem barju na 1.5 milijarde stotov. Dr. Kramer pravi, da se more danes ceniti šotno ozemlje na 1500 ha, in da ni več daleč čas, ko bodo barjani imeli komaj šote dovolj za svoje domače potrebe. Ker šota več ne „raste“, jo bodo v 30 letih večinoma že izrezali. Šota ljubljanskega barja spada med najboljše avstrijske šote. Jako poučna je slednjič razprava o poljedelstvu na barju z najnovejšimi kmetijskimi izkušnjami in nasveti zlasti glede gnojil in setve. L.

Osnutek Tadolinijev.

Nagrobni spomenik papežu Leonu XIII.

Der Adel in den Matriken des Herzogthums Krain. Herausgegeben von Ludwig Schiviz von Schiwizhofen in Görz. Görz 1905. Druck der „Goriška Tiskarna“. Selbstverlag des Verfassers. 40. Str. 505. — V tej knjigi imamo zbrane vse podatke o plemiških rodbinah v kranjskih matrikah. Uredba je ta, da gospod izdajatelj izpisuje najprej krstne, potem poročne in slednjič mrliške matice vsake župnije po onem redu, kakor so v škofijskem direktoriju po dekanijah. Najobširnejši so seveda

izpiski iz matic stolne cerkve sv. Nikolaja (celih 218 strani), ki se začenjajo l. 1595., oziroma 1605 in 1635. Potem sledi fragment matrik iz reformacijske dóbe in natančno kazalo. V dodatku našteva gospod izdajatelj kranjske stano-ve in dominije. Za zgodovinarja važno delo!

Louis Leger. **Souvenirs d'un Slavophile** (1863–1897). Paris 1905. Str. 315. — Profesor Leger je znan francoski slavist, ki je Slovanom storil že mnogo uslug, ker seznanja ž njimi francoski svet po svojih spisih in predavanjih. Imenovana knjiga popisuje njegove stike s posameznimi slovanskimi narodi in njihovimi glavnimi zastopniki. V Parizu se je bil v mladosti seznanil s Poljaki, se je bavil z Mickiewiczovo poezijo, je proučeval poljsko slovstveno zgodovino in zasledoval poljsko gibanje med izgnanci, ki so došli v Pariz. Češki emigrant Frič je v Parizu Legera napolnil, da je začel proučevati tudi češko književnost. Pa Leger se ni učil le iz knjig. Leta 1864. je potoval na Češko in je v Pragi občeval osebno s češkimi književniki. Tedaj je spisal knjigo „La Bohême historique, pittoresque et littéraire“. Da jo dokonča, je potoval l. 1866. drugič na Češko, kjer se je seznanil z dr. Riegrom in Palackim, ki sta ga povabila na razstavo l. 1867. Tu se je seznanil tudi z Jugoslovani, kanonikom Račkim, pesnikom Medo Pucićem, zlasti pa s škofom Strossmayerjem, ki je povabil Legera, naj obiše tudi Južne Slované. To je tudi storil. Peljal se je v Zagreb in Belgrad, v Novi Sad in Djakovo.

Povsod je bil pristrčno sprejet in je proučeval politične in slovstvene razmere. Čez Benetke se je vrnil domov. Četrtilič je prišel na Češko po vojski l. 1870., in odtod je potoval po Ruskem. Bil je v Varšavi, Moskvi, Sevastopolu in Peterburgu. Proti koncu piše o stikih rusko-francoskih. Dve poglavji govorita potem o Poljakih, in slednjič se bavi s staročeško pesmijo o bitki pri Kreščaku (Un poème tchèque sur la bataille de Crécy). — Ta knjiga je velezanimiva in nam služi kot nekaka razlaga znanstvenega delovanja Legerovega. M. Č.

Slavorum litterae theologiae Conspectus periodicus. Praegae Bohemorum, 1905. 80. — Praška kanonika dr. Jos. Tumpach in dr. Anton Podlaha sta začela izdajati jako važen časopis pod navedenim naslovom, v katerem seznanjata širni znanstveni svet s slovanskim delom na bogoslovnem polju. Urednika imata obširne zveze z vsemi slovanskimi narodi in podajata velikanski kritično znanstveni material v svojem listu, kjer poročata o vseh novostih na polju slovanske bogoslovne književnosti, katoliške in pravoslavne. Na prvem mestu so češke knjige in časopisi, potem slovaške, hrvaške, slovenske, srbske, bolgarske, lužiške, poljske, ruske in druge. To je eminentno kulturno delo na polju slovanske vzajemnosti. „Slavorum litterae theologiae“ izhajajo petkrat na leto kot priloga izbornemu „Časopisu katoličkého duhovenstva“, ki ga urejujejo dr. Jos. Tumpach, dr. Ant. Podlaha, dr. F. Krásl in dr. Fr. Kryštůfek.

BLEJSKI GRAD Z NOVO CERKVIJO.